

Конфлікт силових та антикорупційних органів: ризики для державного управління та правової системи України

Віктор БЕДЬ

**Науково-дослідний інститут стратегічних та політико-правових досліджень
Карпатського університету імені Августина Волошина**

м. Ужгород

3 вересня 2025 року

В Україні загострюється конфлікт між силовими структурами та антикорупційними органами. Події останніх тижнів — від ухвалення та подальшого скасування закону №12414 до повідомлення Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП) про підозру генералу Служби безпеки України (СБУ) Іллі Вітюку — продемонстрували, що боротьба за вплив у системі правопорядку триває навіть у розпал російсько-української війни (2014–2025). На жаль, це протистояння вже вийшло на рівень публічних звинувачень і відкритих інформаційних кампаній, що підриває внутрішню стабільність держави та створює нові ризики для її правової системи й суверенітету [1][2].

Законодавчі «гойдалки»

21–22 липня Верховна Рада ухвалила законопроект №12414, який фактично підпорядковував Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП) Генеральному прокурору України. Президент Володимир Зеленський підписав документ того ж дня [1]. Цей крок викликав хвилю протестів і різку реакцію

міжнародних партнерів, які розцінили його як спробу згорнути незалежність антикорупційної системи.

Під тиском суспільства та зовнішніх партнерів уже 31 липня парламент ухвалив новий закон №13533, який повернув НАБУ і САП необхідну інституційну незалежність [2][3]. Така швидка зміна курсу продемонструвала відсутність системності та послідовності у проведенні внутрішньої політики у вищих ешелонах влади, що не може не викликати занепокоєння. Вона також стала сигналом про наявні внутрішні суперечності в оточенні президента, політичної партії «Слуга народу» та їхніх ставлеників у правоохоронній системі. Це, у свою чергу, може свідчити про поступову втрату контролю над внутрішньою політичною ситуацією в президентській вертикалі управління державою, а відтак і в інших органах державної влади.

Підозра генералу СБУ

2 вересня 2025 року Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) спільно зі Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою (САП) повідомили про підозру бригадному генералу Служби безпеки України (СБУ) Іллі Вітюку. Йому інкримінують незаконне збагачення та недостовірне декларування — зокрема придбання квартири за заниженою ціною, непідтвержене походження частини коштів, а також можливі зв'язки з компаніями сумнівного походження [4].

Служба безпеки України відповіла, що справа є «помстою» з боку антикорупційних органів за липневі затримання співробітників НАБУ, і нагадала, що попередні експертизи нібито не виявили порушень [5][6]. Таким чином, конфлікт перейшов у нову фазу відкритого протистояння між силовими та антикорупційними структурами.

Свідчення розбалансованості влади

Факти останніх місяців демонструють розбалансованість і непослідовність у вищих ешелонах політичної влади. Ухвалення суперечливих законів, які швидко скасовуються, свідчить про відсутність стратегічного планування та відповідальної державної політики. Протистояння між силовими структурами та антикорупційними інституціями переростає у хаотичні дії, що негативно впливає на довіру суспільства до державних інституцій.

Це також може свідчити про непрофесіоналізм або втрату здатності до належного контролю з боку Президента України Володимира Зеленського та його політичного оточення за внутрішньою ситуацією у державі. Партія влади «Слуга народу» дедалі більше розділяється на групи й клани, які вступають у боротьбу за вплив. Усе це нагадує новий етап перерозподілу політичної влади в Україні — у той час, коли держава перебуває в активній і смертельно небезпечній фазі російсько-української війни (2014–2025).

Ознаки ослаблення президента

Ситуація складається так, що Президент України Володимир Зеленський поступово втрачає інтерес до внутрішньої політики, дедалі більше зосереджуючись на зовнішніх візитах та

комунікації із західними партнерами. Його команда все рідше демонструє здатність до ефективного управління внутрішніми справами держави — як у центрі, так і на місцях. Відсутність цілісного бачення ситуації та системних шляхів її вирішення створює відчуття управління в ручному режимі замість реалізації продуманої державної стратегії. Це особливо небезпечно в умовах війни, коли необхідна концентрація на кожному напрямку — від фронту до економіки й безпеки тилу.

Інші фактори занепокоєння

Зважаючи на викладене вище, а також беручи до уваги інші проблемні внутрішньополітичні процеси, занепокоєння викликають такі ознаки:

- несистемність ухвалення рішень і «політичні зигзаги» у державному управлінні;
- хаотичний розподіл повноважень між силовими органами та антикорупційними структурами;
- загострення внутрішніх кланових конфліктів на політичному рівні;
- використання правових інструментів як засобу політичної боротьби.

Ці фактори підривають довіру не лише громадян до влади, а й міжнародних партнерів України, що може поставити під загрозу подальшу швидку інтеграцію держави до Європейського Союзу. Зволікання із процесом вступу України до ЄС через внутрішні кризи, особливо в умовах триваючої російсько-української війни та в післявоєнний період, може мати фатальні наслідки для українського народу та української державності.

Фактор війни та вплив Російської Федерації

Усе це відбувається на тлі повномасштабної війни Російської Федерації проти України. Затягування бойових дій щодня приносить нові жертви серед українських воїнів і мирних громадян, завдає значних збитків економіці та підриває моральне здоров'я суспільства. За таких умов внутрішня нестабільність може стати для Кремля ще однією перемогою — без застосування додаткових військових засобів.

Не можна відкидати й того, що частина нинішніх проблем є результатом цілеспрямованої діяльності російських спецслужб та їхньої агентури, у тому числі у вищих і регіональних ешелонах державної влади, місцевого самоврядування, силових структурах і навіть у Збройних Силах України. Це робить необхідним суттєве посилення контррозвідки, забезпечення інформаційної безпеки та очищення органів влади від проросійських впливів [5].

Прогнози щодо даної ситуації

У найближчі місяці ключовим випробуванням стане розгляд справи генерала Іллі Вітюка у Вищому антикорупційному суді (ВАКС). Його перебіг покаже, наскільки українська антикорупційна та судова системи здатні залишатися незалежними й об'єктивними в умовах політичного тиску.

Паралельно у Верховній Раді можуть з'явитися нові ініціативи, спрямовані на зміну балансу повноважень між політичними, силовими та антикорупційними органами. Такі кроки з

великою ймовірністю стануть предметом жорсткої дискусії всередині країни й активної оцінки з боку західних партнерів.

Міжнародна спільнота уважно стежитиме за розвитком подій і оперативно реагуватиме на будь-які спроби втручання чи згортання реформ у сфері боротьби з корупцією, а також на загрозу подальшого розбалансування правової системи України [2][3].

Висновки

Протистояння між силовими структурами та антикорупційними органами вже вийшло за межі професійної конкуренції й перетворилося на прояв загальної розбалансованості влади.

Україна опинилася в умовах, коли хаотичність і непрофесіоналізм політичного керівництва підривають довіру суспільства та уповільнюють процес європейської інтеграції. Ослаблення ролі Президента України Володимира Зеленського у внутрішній політиці створює ризик виникнення управлінського вакууму, який може бути заповнений кланами й групами впливу.

Це робить державу вразливою не лише до внутрішньої дестабілізації, а й до зовнішніх атак з боку країни-агресора — Російської Федерації, яка прагне використати будь-яку слабкість України для реалізації своїх агресивних цілей.

Єдиний шлях подолати цю кризу полягає у зосередженні на верховенстві права, забезпеченні незалежності антикорупційних органів, системності у державній політиці та справжній внутрішній консолідації. Це є необхідною умовою не лише для перемоги у війні, а й для успішного майбутнього членства України в Європейському Союзі.

Джерела

1. Human Rights Watch. Ukraine: New law undercuts independence of anti-corruption bodies.
URL: <https://www.hrw.org/news/2025/07/24/ukraine-new-law-undercuts-independence-of-anti-corruption-bodies> Дата доступу: 03.09.2025.
2. Pravda.com.ua. Закон №13533: повернення незалежності НАБУ і САП.
URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2025/07/31/7524224/> Дата доступу: 03.09.2025.
3. Eurointegration.com.ua. Міжнародні партнери: незалежність антикорупційних органів — ключова умова.
URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/07/23/7216504/>
Дата доступу: 03.09.2025.
4. ZAXID.NET. НАБУ оголосило підозру бригадному генералу СБУ Іллі Вітюку.
URL:
https://zaxid.net/general_sbu_illya_vityuk_otrymav_pidozru_v_nezakonnomu_zbagachen_ni_ta_nedostovirnomu_deklaruvanni_n1618300 Дата доступу: 03.09.2025.
5. LB.ua. СБУ: підозра Вітюку — це помста НАБУ.
URL: https://lb.ua/society/2025/09/02/694261_sbu_stalo_zahist_svogo.html
Дата доступу: 03.09.2025.
6. Ukrinform.ua. СБУ: підозра генералу Вітюку — це помста НАБУ після затримання його детективів.

URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4032157-sbu-sprijmae-pidozru-generalu-vituku-ak-vidpovid-na-zatrimanna-dvoh-detektiviv-nabu.html> Дата доступу: 03.09.2025.